



การพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ และสำนึกทางสังคม

Development of Productivity-based Thai Literature Instructional Model to Enhance Responsibility and Social

ชลธิชา ศิริอมรพันธุ์*

Chonthicha Siriamornpan

Received : June 26, 2019

Revised : September 9, 2019

Accepted : December 4, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ และความสำนึกทางสังคม และเพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ และความสำนึกทางสังคม กลุ่มทดลองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนรายหน่วยแบบออนไลน์ แบบทดสอบวัดความรับผิดชอบ แบบทดสอบวัดความสำนึกทางสังคม แบบประเมินการทำกิจกรรมรายหน่วยของนักเรียน แบบประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติงานกลุ่ม แบบประเมินชิ้นงาน/ผลงาน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคม มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ ได้แก่ หลักการวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการทำกิจกรรม และการประเมินผลกระบวนการสอนมี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1. ขั้นการตั้งคำถามกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ 2. ขั้นการแสวงหาความรู้ 3. ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4. ขั้นการปฏิบัติและการแสดงผลงาน และ 5. ขั้นการติดตามและประเมินผล ผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมที่พัฒนาขึ้นนี้ ประกอบด้วยแนวคิด และวิธีสอนต่างๆ และมีจุดมุ่งหมายเฉพาะที่ชัดเจนที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ ผลการใช้รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ และความสำนึกทางสังคม พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการใช้รูปแบบของนักเรียนกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลางและน้อย เมื่อได้ใช้รูปแบบกับการจัดการเรียนการสอนแล้วพบว่า

*นักศึกษากลุ่มศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิตย สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความรู้อยู่ในระดับดีถึงดีมาก และผลสัมฤทธิ์หลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเมื่อเปรียบเทียบในภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) การทดสอบวัดความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลังใช้รูปแบบ นักเรียนมีความรับผิดชอบก่อนการใช้รูปแบบอยู่ในระดับพอใช้ เมื่อใช้รูปแบบกับการจัด การเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น นักเรียนมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับดีมาก 3) การทดสอบวัดความสำนึกทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังใช้รูปแบบ นักเรียนมีความสำนึกทางสังคมก่อนการใช้รูปแบบอยู่ในระดับพอใช้ และเมื่อใช้รูปแบบกับการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น นักเรียนมีความสำนึกทางสังคมอยู่ในระดับดี และ 4) ผลการวิเคราะห์การสอบถามพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมในภาพรวม นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นมากที่สุด

คำสำคัญ : การสอนเชิงผลิตภาพ / การสอนวรรณคดีไทย / ความรับผิดชอบ / ความสำนึกทางสังคม

ABSTRACT

The development of the productivity-based Thai literature Instructional model to enhance responsibility and social conscience consisted of four main aspects; theory, objective, procedure of activity, and evaluation. Moreover, there were five steps of instruction including 1. Asking questions for topic 2. Exploring knowledge 3. Knowledge Sharing 4. Practice and Present Products 5. Measurement and evaluation. As a result, the development of the productivity-based Thai literature Instructional model to enhance responsibility and social conscience consisted of four main aspects; theory, objective, procedure of activity, and evaluation. Moreover, there were five steps of instruction including 1. Asking questions for topic 2. Exploring knowledge 3. Knowledge Sharing 4. Practice and Present Products 5. Measurement and evaluation. As a result, 1. The learning outcomes of the students in experimental group before implementing the model were at moderate and poor levels. But after using the model, most of students' learning outcomes were at the excellent level. Besides, the posttest outcomes compared with the controlled group and experimental group were significantly different at a level of 0.01 2. According to the responsibilities, the students' responsibilities before experiment were at a level of fair. Whereas, the students' responsibilities after gain the treatment were better at a level of excellence 3. As for the respondents' social conscience, their results were at a fair level before using the model. But their social conscience was better at a level of good. 4. The students' satisfaction results towards "The development of the productivity-based Thai literature Instructional model to enhance responsibility and social conscience" were at a level of excellent.

Keywords : The Productivity-based / Thai Literature Instructional / Responsibility / Social Conscience

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทย 4.0 เป็นความมุ่งมั่นของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานความคิดคือเปลี่ยนจากวิธีการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” เป็นการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมและเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคการบริการมากขึ้น โดยประเทศไทย 4.0 จะพัฒนาในเรื่อง 1. กลุ่มอาหารเกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ 2. กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีสารสนเทศทางการแพทย์ 3. กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้อิเล็กทรอนิกส์ควบคุม 4. กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว 5. กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และการบริการที่มีมูลค่าสูง การพัฒนาประเทศไทยได้โมเดล “ประเทศไทย 4.0” จะสำเร็จได้ ถ้าใช้แนวทาง “สานพลังประชารัฐ” เป็นตัวขับเคลื่อน (Phonsaen, n.p.)

การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาในทุกๆ ด้านที่จำเป็นในการพัฒนาให้เป็น Thailand 4.0 เพราะความสำคัญของการศึกษามาจากการเป็นเทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนาคน พัฒนาสังคมและพัฒนาโลกมนุษย์ จึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนและมีความตื่นตัว เพื่อการก้าวเข้าสู่ยุค 4.0 ได้อย่างเป็นรูปธรรมในหลายๆ ด้าน การศึกษาในยุค Thailand 4.0 จึงไม่ใช่เป็นเพียงการให้ความรู้กับคนหรือผู้เรียนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมผู้เรียนเรียนรู้ใดๆ ก็ตาม นอกจากความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับแล้ว ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิตไปด้วย โดยเฉพาะในส่วนของผู้เรียนต้องสอนให้มี “ความรู้คู่คุณธรรมและมีทักษะในศตวรรษที่ 21” (Phonsima, 2016)

ผู้ที่ทำหน้าที่โดยตรงในการสร้างผลผลิตของชาติให้เป็นผลผลิตที่ดีของสังคมและประเทศชาติ คือ ครู อาจารย์ หรือผู้สอน หากต้องการผลผลิตที่มีคุณภาพครูหรือผู้สอนต้องมีคุณภาพด้วย หากต้องการผลผลิตที่ดีที่เป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ สร้างสรรค์ผลงานได้ ครูหรือผู้สอนต้องเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็น มีผลงานเป็นที่ประจักษ์เป็นตัวอย่างที่ดี ดังที่ว่า “แม่ปูกับลูกปู” ผู้สอนที่มีคุณภาพต้องมีภาวะเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ คิดสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม (Koarathad, 2015, pp.117-118)

การสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพนั้นการใช้ชีวิตอย่างรับผิดชอบ มีคุณธรรมก็มีความสำคัญ เป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองที่ดีที่สำคัญอย่างหนึ่ง ความรู้สึกรับผิดชอบเป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนเองและมีความซื่อสัตย์สุจริต การที่บุคคลมีลักษณะความผิดชอบจะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนี้ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ และมีความสำคัญมาก เพราะจะทำให้มนุษย์อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขประเทศชาติเจริญก้าวหน้า และสังคมโลกเกิดความสันติสุขอย่างถาวร (Ratanaphonsab, 2008) การสร้างความรับผิดชอบแก่คนในสังคมจึงจำเป็นต้องวางรากฐานแต่ด้วยเยาว์ ผู้เรียนจึงควรได้รับการปลูกฝังให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบ ซึ่งเมื่อผู้เรียนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตก็จะเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และประเทศชาติ การให้ความสำคัญต่อการสร้างการเรียนรู้ การกำหนดแนวทางในการปฏิบัติ จะส่งผลให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและวัฒนธรรม ดังนั้น ความรับผิดชอบจึงเปรียบได้กับหลักธรรมที่คอยควบคุม การกระทำของมนุษย์ให้รู้จักวัด และประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติโดยรวม (Nuchprayoon, 2015, p.85)

จากการศึกษาการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในปัจจุบัน พบว่า ยังมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยอยู่ เนื่องจากผู้เรียนไม่สนใจ หรืออยากเรียนวรรณคดีด้วยความรู้สึกรับผิดชอบ แต่เรียนเพราะถูกบังคับให้เป็นวิชาที่ต้องเรียน วิธีการสอนของผู้สอนไม่เข้าใจ ก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ผู้สอนมักจะมุ่งสอนแบบอ่านเอาเรื่อง และให้ผู้เรียนเรียนด้วยวิธีการท่องจำเท่านั้น

การเรียนการสอนวรรณคดีไทยที่ผู้เรียนจะยอมรับได้นั้นขึ้นอยู่กับวิธีสอนของครูด้วยการสอนควรจะเป็นไปในลักษณะที่ผู้เรียนเป็นผู้คิดค้นที่จะวิจารณ์วรรณคดีตามพื้นฐาน และประสบการณ์ของเขา ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย ควรสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิด และคิดเป็น หากแต่ผู้เรียนจะรู้จักคิดได้นั้นก็ต้องขึ้นอยู่กับผู้สอนที่เป็นผู้เลือก และจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วรรณคดีมาเป็นสื่อในการสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงแนวคิด ทัศนคติในวรรณคดี เข้าสู่กับการเรียนรู้ของผู้เรียนในปัจจุบัน โดยผ่านกระบวนการกลั่นกรองทางด้านความคิดอย่างมีเหตุผล (Buranasinwattanakul, 2007, pp.205-206)

การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนรู้จักคิด และคิดเป็น ผู้สอนต้องมีคุณภาพด้วย หากต้องการผลผลิตที่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ สร้างสรรค์ผลงานได้ ครูหรือผู้สอนต้องเป็นผู้คิดเป็น ทำเป็นมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นตัวแบบ แบบอย่างที่ดี ดังที่ว่า “แม่ปูกับลูกปู” ผู้สอนที่มีคุณภาพต้องมีภาวะเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ คิดสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดี และสามารถสอนให้ผู้เรียนได้ผลงานได้อย่างเป็นรูปธรรม (Koarathad, 2015, pp.117-118)

การคิดผลิตภาพจึงมีความจำเป็น เพราะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์สร้างความรู้ ความคิดด้วยตนเองโดยการรวบรวมทำความเข้าใจ สรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์ (Sinlarat Behr, et al., 2016, pp.187-188) จุดสำคัญอยู่ที่ผลผลิตหรือรูปธรรมของความคิด ดังนั้นการสอนให้คิดผลิตภาพ จึงเป็นการสอนในลักษณะที่ให้ผู้เรียนได้คิดต่อออกไปอีกจนสามารถแปรความคิดเป็นผลิตภัณฑ์เป็นกิจกรรม หรือเป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจนได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพมาพัฒนาต่อยอดให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทย เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดความคิดผลิตภาพ และสามารถวิเคราะห์คุณธรรมด้านความรับผิดชอบ และสำนึกทางสังคมจากการเรียนวรรณคดีไทยไปประยุกต์ใช้ชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อความสำนึกทางสังคม
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อความสำนึกทางสังคม โดยประเมินจาก
 - 2.1 การเปลี่ยนแปลง และการเพิ่มขึ้นของความรับผิดชอบต่อของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพเชิงผลิตภาพ
 - 2.2 การเปลี่ยนแปลงและการเพิ่มขึ้นของสำนึกทางสังคมของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพเชิงผลิตภาพ
 - 2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อความสำนึกทางสังคม
 - 2.4 ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อความสำนึกทางสังคม

สมมติฐานการวิจัย

1. รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความรับผิดชอบต่อของนักเรียนได้
2. รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความสำนึกทางสังคมของนักเรียนได้
3. นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อความสำนึกทางสังคมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงมากขึ้น
4. นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อความสำนึกทางสังคมมีระดับการเรียนรู้ตามรูปแบบ การเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อความสำนึกทางสังคมอยู่ในระดับดี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่พัฒนาขึ้นตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (R&D) ซึ่งมีขั้นตอนการศึกษา 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในปัจจุบัน สภาพปัญหาการเรียนการสอนวรรณคดีไทยในปัจจุบัน และแนวคิดที่เกี่ยวข้องที่นำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน (Development) เป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยที่จะทำวิจัยในครั้งนี้ จัดทำเอกสารประกอบรูปแบบ การเรียนการสอน และตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอน และเอกสารประกอบการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบการสอนไปใช้ (Implementation) เป็นการกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านเนื้อหา ระยะเวลาของการวิจัย สถานที่ดำเนินการ และเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งขั้นตอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นการตั้งคำถามเพื่อกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ (Asking questions for topic) เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกำหนดหัวข้อการเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถาม หรือกำหนดหัวข้อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่ม โดยกำหนดให้ศึกษาจากใบความรู้ที่จัดทำไว้ในรูปของ QR Code ซึ่งเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต และแหล่งข้อมูลอื่นๆ นอกเหนือจากที่ครูเตรียมไว้ให้

ขั้นที่ 2 ขั้นการแสวงหาความรู้ (Exploring knowledge) เป็นการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ของผู้เรียนจากแหล่งข้อมูล หรือแหล่งความรู้ต่างๆ ซึ่งผู้สอนอาจจัดเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาได้ ขั้นตอนนี้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือทำกิจกรรมในลักษณะเป็นคู่หรือกลุ่มตามที่กำหนด โดยศึกษาค้นคว้า และสรุปความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาอภิปรายผลแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้รับจากการศึกษานั้นกับคู่หรือเพื่อนกลุ่มอื่น

ขั้นที่ 3 ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบข้อมูล นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาและแลกเปลี่ยนมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ มาขยายความรู้ความเข้าใจของตน แล้วสรุปเป็นความรู้ของตนเอง

ขั้นที่ 4 ขั้นการปฏิบัติและการแสดงผลงาน (Practice and Present Products) เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ต่อยอดหรือตรวจสอบความเข้าใจของตน และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์ ในรูปแบบชิ้นงานและโครงการ

ขั้นที่ 5 ขั้นการวัดและประเมินผล (Measurement and evaluation) เป็นขั้นตอนการวัดและประเมินผลการทำกิจกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และชิ้นงานของผู้เรียน โดยทำการประเมินเป็น 3 ระยะ คือ ก่อนเรียนหรือการทำกิจกรรม ขณะเรียนหรือการทำกิจกรรม และหลังเรียนหรือการทำกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นประเมินผล (Evaluation) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนต่างๆ พัฒนาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมให้มีความถูกต้องเหมาะสม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน-หลังเรียนใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/5 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม จำนวน 39 คน ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลางและน้อย และเมื่อใช้รูปแบบกับการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นแล้วพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความรู้ในระดับดีถึงดีมาก เพื่อวัดประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/10 จำนวน 39 คน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนมัธยมฐานบินกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเรียนวรรณคดีไทยด้วยรูปแบบการเรียน การสอนแบบปกติ เมื่อเปรียบเทียบในภาพรวมพบว่ามีค่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคะแนนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม เมื่อพิจารณาในแต่ละหน่วยก็พบว่าคะแนนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมในทุกหน่วย

การทำการกิจกรรมรายหน่วยของนักเรียนในภาพรวมนักเรียนมีความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมอยู่ในระดับมาก และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 โครงการความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมนักเรียนมีความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมสูงที่สุด ซึ่งทุกหน่วยการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

การปฏิบัติงานกลุ่มในภาพรวม นักเรียนมีความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมอยู่ในระดับมากที่สุด และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 โครงการความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมมีระดับความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด

การประเมินชิ้นงาน/ผลงานของนักเรียนในภาพรวม นักเรียนมีความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมมาก และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 โครงการความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมนักเรียนมีความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์การทดสอบความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมของนักเรียน พบว่า ผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของการทดสอบวัดความรับผิดชอบของนักเรียนก่อนและหลังใช้รูปแบบ นักเรียนมีความรับผิดชอบก่อนการใช้รูปแบบอยู่ในระดับพอใช้และเมื่อใช้รูปแบบกับการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นนักเรียนมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับดีมาก และผลการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของการทดสอบวัดความสำนึกทางสังคมของนักเรียนก่อนและหลังใช้รูปแบบ นักเรียนมีความสำนึกทางสังคมก่อนการใช้รูปแบบอยู่ในระดับพอใช้ และเมื่อใช้รูปแบบกับการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น นักเรียนมีความสำนึกทางสังคมอยู่ในระดับดี

3. ผลการวิเคราะห์การสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคม พบว่า ผลการวิเคราะห์ผลการสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น นักเรียนมีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ และความสำนึกทางสังคม ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ และความสำนึกทางสังคม

รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ และความสำนึกทางสังคมที่พัฒนาขึ้นนี้ประกอบด้วยหลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีการสอนที่ยึดถือในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอน เทคนิคการสอนต่างๆ และมีจุดมุ่งหมายเฉพาะที่ชัดเจนที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ จุดมุ่งหมายหลักของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นเครื่องมือในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านการปฏิบัติการ และพฤติกรรมอันพึงประสงค์ช่วยให้เกิดจินตนาการในการสร้างแนวความคิดรวบยอด และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่กำลังศึกษาใหม่ๆ ผู้เรียนจะเกิดลักษณะทางกายภาพ จิตใจ สติปัญญา จริยธรรม ค่านิยมแรงจูงใจ พฤติกรรมส่วนตัว พฤติกรรมกลุ่ม ความต้องการพิเศษ เพศ และวัฒนธรรม ผู้สอนเองจะมีเจตคติต่อการเรียนรู้ เจตคติต่อผู้เรียน เจตคติต่อตนเอง และมีความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอน โครงสร้างของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นการอธิบายความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรม และในการนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ และเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมอันพึงประสงค์ เนื้อหาสาระของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นอธิบายถึงความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรม และระยะเวลาในการใช้รูปแบบการเรียนการสอน การจัดเรียงเนื้อหาที่มี ความต่อเนื่องเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนเป็นการอธิบายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในยุค 4.0 มีความหลากหลาย มีการเน้นประสบการณ์ และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และการวัดและประเมินผลเป็นการอธิบายถึงการวัดและประเมินผลนั้นครอบคลุมตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านการปฏิบัติ และด้านพฤติกรรมอันพึงประสงค์มีความเหมาะสมของหลักเกณฑ์ในการประเมิน และผู้เรียน

ตอนที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ และความสำนึกทางสังคม

2.1 ผลการเกิดความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดี

ไทยเชิงผลิตภาพที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้สามารถส่งเสริมความรับผิดชอบ และสำนึกทางสังคมของนักเรียนได้ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 รูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความรับผิดชอบ และความสำนึกทางสังคมของนักเรียนได้ เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นนั้น เป็นการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม มุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ และนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองในทุกๆ ขั้นตอน เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจจริงที่ปฏิบัติต่างๆ ตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบ

2.2 ผลวิเคราะห์ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพเพื่อส่งเสริมความสำนึกทางสังคมแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นสามารถส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสำนึกทางสังคมได้ในลักษณะของการแฉง คือ นักเรียนจะแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกการเกิดคุณธรรมเหล่านี้เมื่อเริ่มทำกิจกรรม ทั้งที่เป็นกิจกรรมรายบุคคล หรือกิจกรรมกลุ่ม และถ่ายทอดออกมาให้เห็นได้อย่างชัดเจนผ่านทางผลงานหรือชิ้นงานที่นักเรียนได้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 2 นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบและความมีสำนึกทางสังคมดีกว่านักเรียนที่เรียนวรรณคดีไทยด้วยรูปแบบการเรียนการสอนปกติ

2.3 ผลการวิเคราะห์การสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยเชิงผลิตภาพ เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบและสำนึกทางสังคมแสดงให้เห็นว่า การเรียน การสอนวรรณคดีไทยส่วนมากนิยมใช้การบรรยายเป็นหลักในการสอน แต่รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นนี้มีการใช้เทคโนโลยีเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองมีการลงมือปฏิบัติจริง และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม และนอกกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำผลที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพที่พัฒนาขึ้นไปใช้จัดการเรียนการสอนในรายวิชา และระดับชั้นอื่น
2. ควรมีการนำรูปแบบการเรียนการสอนเชิงผลิตภาพที่พัฒนาขึ้นไปใช้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบ และสำนึกทางสังคมอย่างถาวร
3. การจัดกลุ่มนักเรียนสำหรับการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้ผลการทำงาน และผลงานที่ดีควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีอิสระในการจับกลุ่มด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการใช้กระบวนการสอนเชิงผลิตภาพที่พัฒนาขึ้นไปใช้ทำการวิจัยในรายวิชาอื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะศึกษา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ฯลฯ

2. ความมีการพัฒนาและส่งเสริมคุณธรรมด้านอื่นๆ ที่นักเรียนพึงมีในยุคประเทศไทย 4.0 เพิ่มเติม เช่น คุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัย ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ฯลฯ

3. ความมีใช้ศึกษาเทคโนโลยีการศึกษารูปแบบอื่นๆ ในระหว่างการจัดการเรียนการสอน และการสร้างชิ้นงาน

References

- Buranasinwattanukul, K. (2007). **The Development of learning Model using PLSEK's creative thinking process and Sternberg's triarchies theory of human intelligence to enhance creative narrative writing abilities of undergraduate students.** Degree Doctor of Philosophy. Silpakorn University.
- Koarithad, S. (2015). **Progressive learning 10 Teaching methods to enhance students' potential in 21st century.** Bangkok : Dhurakij Pundit University.
- Nuchprayoon, N. (2015, July-December). group with activities: Attribute and Development guidelines Student responsibility. **Pathumthani University Journal**, 7(2), 84.
- Phonsaen, C. (n.p.). **Thailand development with a new Economic Model "Thailand 4.0".** [Online]. Available : <http://region3.prd.go.th/prlampang/showarticle.php?id=170116085033> [2019, July 12].
- Phonsima, D. (2016). **Matichon online : Thai Teacher 4.0.** [Online]. Available : <https://www.matichon.co.th/news/345042> [2019, July 1].
- Ratanaphonsab, C. (2008). **How important is responsibility.** [Online]. Available : <https://www.gotoknow.org/posts/286032> [2008, May 8].
- Sinlarat Behr, P., et al. (2016). **Think productivity : Teach and How to create.** Bangkok : Chulalongkorn University.